

АНОТАЦІЯ

Білоус Я. Ю. Організаційно-економічне забезпечення розвитку об'єднаних територіальних громад. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 "Економіка" – Державна установа "Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України", Київ; Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, Сєвєродонецьк, 2021.

Робота присвячена вирішенню науково-практичного завдання організаційно-економічного забезпечення розвитку об'єднаних територіальних громад, що базується на уточнених визначеннях поняття та структури організаційно-економічного забезпечення розвитку ОТГ, впровадженні розвинутої методики діагностики розвитку ОТГ, удосконаленому прикладному підході до організаційно-економічного забезпечення розвитку ОТГ та підході до формування безпекоорієнтованих систем управління розвитком об'єднаних територіальних громад, удосконаленій процедурі впровадження та реалізації партисипативного бюджету як елемента організаційно-економічного забезпечення розвитку ОТГ.

Виявлено об'єктивні передумови організаційно-економічного забезпечення розвитку ОТГ та визначено конкретну практичну проблематику, що сприяло більш чіткій ідентифікації предметної області дослідження. Розглянуто об'єктивний процес створення, функціонування та розвитку ОТГ, який відбувався в межах реформи адміністративно-територіального устрою. Показано, що перерозподіл повноважень між центральними та регіональними органами управління в ході створення та розвитку ОТГ стало ключовим питанням, яке за своєю сутністю є організаційно-економічним, оскільки стосується ресурсів громад та механізмів управління їх використанням.

Проаналізовано закордонний досвід децентралізації та виявлено позитивний вплив реформ на місцеву економіку та розвиток регіонів, що підтверджено порівнянням макроекономічних показників України та країн світу. Проаналізовано темпи створення ОТГ та фінансові показники місцевих бюджетів об'єднаних територіальних громад України що продемонструвало ефективність та успішність впровадження реформи.

Проаналізовано теорії регіонального управління та основні нормативно-правові документи України щодо децентралізації, показано їх відповідність міжнародним принципам регіонального управління. Проведений аналіз організаційних передумов розвитку ОТГ дав змогу узагальнити проблематику організаційно-економічного забезпечення розвитку ОТГ на мезорівні, національному рівні та рівні громад. На рівні громад проблеми розвитку ОТГ поділено на соціально-економічні та організаційно-управлінські.

Виділено організаційну та економічну ознаки ОТГ як системи. Організаційну ознаку територіальної громади охарактеризовано наявністю ієрархічної структури управління, підпорядкованих рівнів управління, раціональних відносин суб'єктів та об'єктів управління. Економічну ознаку територіальної громади охарактеризовано раціональним використанням продуктивних сил ОТГ, формуванням процесів, пов'язаних з бюджетуванням та наданням послуг, розподілом, обміном і споживанням, побудовою результативних комунікацій та відносин.

ОТГ представлено з позиції системного підходу як систему з організаційною та економічною підсистемами. Виокремлено змістовні ознаки наукових напрацювань з визначення поняття "організаційно-економічне забезпечення". Визначено підґрунтя для погляду на ОТГ з позиції єдності організаційної та економічної підсистем та уточнення поняття організаційно-економічного забезпечення розвитку ОТГ.

Уточнено визначення поняття "організаційно-економічне забезпечення розвитку ОТГ", що розглядається як управлінська діяльність в організаційній та економічній підсистемах ОТГ з метою створення умов для кількісних та

якісних позитивних змін в результатах діяльності ОТГ, що сприяє зростанню потенціалу для сталого та спроможного функціонування ОТГ в довготривалій перспективі з урахуванням можливих трансформацій у нестабільному зовнішньому середовищі.

Проаналізовано елементи організаційної та економічної підсистеми ОТГ та уточнено структуру організаційно-економічного забезпечення розвитку ОТГ шляхом упорядкування управлінської діяльності в ОТГ з позиції організаційно-економічної єдності двох підсистем. В організаційній підсистемі забезпечується реалізація методів, технологій, механізмів, інструментів та прийомів управління для результативного впливу суб'єктів управління на області управління. В економічній підсистемі забезпечується функціонування економічного механізму для раціонального використання суб'єктами господарювання продуктивних сил регіону та організації інтенсивних відтворювальних процесів на регіональному рівні.

Проаналізовано підходи до діагностики розвитку ОТГ. Всю їх сукупність поділено на підходи, які покладено в основу методик, що використовують органи державної влади, міжнародні організації та науковці. Показано, що більшість методик, які застосовують державні органи влади, спрямовані на оцінювання соціально-економічного розвитку регіону або територіальних громад та не враховують показників, які можуть бути застосовані для оцінювання системи управління розвитком ОТГ. Встановлено, що підходи до діагностики розвитку ОТГ, які застосовують міжнародні, регіональні та наукові експерти носять індивідуальний характер, розробляються для окремих громад та є більш придатними для оцінювання системи управління конкретної ОТГ. Недоліком зазначених методик є відсутність можливості їх застосування для всіх ОТГ на території України оскільки вони носять фрагментарний характер та не є загальновизнаним стандартом діагностики розвитку ОТГ.

Проаналізовано чинники розвитку ОТГ та ідентифіковано стратегічні чинники, які слід враховувати при здійсненні діагностики. Обґрунтовано

області діагностики організаційної та економічної підсистем та підхід до діагностики, який включає систему показників для оцінювання, шкалу оцінювання показників, критерії оцінювання, послідовність діагностики та використання результатів діагностики.

Отримала подальшого розвитку методика діагностики розвитку ОТГ. Діагностику розвитку ОТГ запропоновано здійснювати на основі реалізації послідовності аналітичних та синтетичних процедур: ідентифікації та декомпозиції областей діагностики розвитку; визначення окремих критеріїв їх оцінювання; розробки шкали оцінювання та визначення її атрибутивних значень і відповідної графічної інтерпретації та представлення результатів діагностики. Застосовано запропоновану методику для абсолютної та відносної діагностики розвитку ОТГ як організаційно-економічної системи. Уточнено інструментарій діагностики розвитку ОТГ на основі застосування процедур абсолютної діагностики (віднесення отриманої оцінки областей діагностики до певного діапазону якості, який визначено шкалою оцінювання) та відносної діагностики (визначення областей, оцінки для яких є від'ємними від визначеного середнього значення).

Визначено пріоритетні напрями організаційно-економічного забезпечення розвитку ОТГ та обґрунтовано необхідність розробки прикладного підходу до організаційно-економічного забезпечення розвитку ОТГ та визначення відповідних напрямів щодо покращення областей, які встановлені за результатами діагностики.

Обґрунтовано прикладний підхід до організаційно-економічного забезпечення розвитку ОТГ, який передбачає взаємодію ОТГ як організаційно-економічної системи з зовнішніми інституціями, діяльність яких спрямована на підтримку розвитку ОТГ шляхом надання експертної, консультаційної, фінансової, матеріальної та нематеріальної допомоги. Показано, що процеси, які відбуваються всередині ОТГ як організаційно-економічної системи пов'язані з використанням сукупності прийомів та способів управлінського впливу на об'єкти управління, ефективність якого проявляється у підвищенні

якісних показників життя населення громади, як результат розвитку відповідних соціально-економічних сфер діяльності ОТГ.

Обґрунтовано призначення інституцій у сприянні організаційно-економічному розвитку ОТГ. Подано змістовну характеристику елементів організаційної та економічної підсистем організаційно-економічного забезпечення розвитку ОТГ. Визначено зміст очікуваних результатів від реалізації запропонованого підходу за сферами розвитку ОТГ.

Проаналізовано сутність, характеристики та якісні вимоги до інструментів партисипативного управління, визначено позитивні сторони їхнього використання в ОТГ. Показано переваги використання інструменту партисипативного управління та запропоновано відповідні критерії використання інструментів партисипативного управління. Виділено основні принципи партисипативності, визначено її переваги, виокремлено та охарактеризовано організаційний, економічний, політичний та соціальний ефекти.

Проаналізовано міжнародний досвід впровадження партисипативного бюджету. Розроблено модель впровадження партисипативного бюджету та подано детальний опис визначених етапів. Удосконалено процедуру впровадження та реалізації партисипативного бюджету для збільшення потенціалу розвитку ОТГ шляхом додавання до критеріїв відбору учасників організаційних та економічних критеріїв. Організаційні критерії включають надання переваги проектам, які об'єднують зусилля та концентрують ресурси учасників навколо одного більш крупного об'єкту розвитку. Економічні критерії передбачають отримання більшого економічного або соціального ефекту від довготривалого використання об'єкту розвитку. Застосування запропонованої процедури дає змогу консолідувати організаційні та економічні ресурси учасників та комплексно вирішувати питання розвитку ОТГ.

Показано, що безпекоорієнтованість повинна стати ключовим критерієм ефективності системи управління в умовах соціально-економічної кризи та

постконфліктної трансформації. Проаналізовано чинники небезпеки та показано, що концепція формування безпекоорієнтованих систем управління ОТГ повинна базуватись на існуючих об'єктивних умовах, які склалися в Луганській та Донецькій областях внаслідок воєнного конфлікту та коронакризи та перешкоджають розвитку ОТГ.

Удосконалено підхід до формування безпекоорієнтованої системи управління розвитком ОТГ, який базується на організаційно-економічному забезпеченні розвитку ОТГ, передбачає зміни в організаційній та економічній підсистемах і активізацію взаємодії органів управління з інституціями підтримки розвитку, що сприяє швидкому реагуванню на загрози, їх нейтралізації та врахуванню нових викликів для розвитку ОТГ в умовах постконфліктної трансформації.

Визначено області імплементації безпекоорієнтованості в систему управління розвитком ОТГ та організаційно-управлінські документи, які є об'єктом аналізу і внесення відповідних змін. Визначено та деталізовано ключові напрями імплементації безпекоорієнтованості в систему управління розвитком ОТГ. Розроблено змістовний опис щодо забезпечення безпекоорієнтованості системи управління за інституціями підтримки, видами підтримки, організаційної підсистеми та економічної підсистеми.

Отримані результати та розроблені підходи використані в діяльності органів управління ОТГ Луганської області та Агенції регіонального розвитку Луганської області.

Ключові слова: об'єднана територіальна громада, управління, розвиток, регіон, діагностика, організаційно-економічне забезпечення, партисипативність, безпекоорієнтованість.

ANNOTATION

Bilous Y. Y. Organizational and economic support for the development of amalgamated territorial communities. - Qualification scientific work retaining manuscript copyright.

The thesis claiming the degree of Doctor of Philosophy in specialty 051 "Economics" – State Institution "V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine", Kyiv; Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, Sievierodonetsk, 2021.

The work is devoted to solving the scientific and practical problem of organizational and economic support for the development of amalgamated territorial communities, based on specified definitions of the concept and structure of organizational and economic support for ATC development, implementation of the advanced methods for diagnostics of ATC development, improved applied approach to organizational and economic support and the approach to the formation of security-oriented management systems for the development of amalgamated territorial communities, improved procedure for implementation and realization of participatory budgeting as an element of organizational and economic support for the development of ATC.

The objective preconditions of organizational and economic support of ATC development are revealed, and the concrete practical problems are defined. This promoted clearer identification of the subject area of the research. The objective process of creation, functioning and development of ATC, which took place within the reform of the administrative-territorial system, is examined. It is shown that the redistribution of authorities between central and regional governments during the creation and development of ATC has become the key issue, which is organizational and economic by its nature, as it concerns the resources of communities and mechanisms for managing their use.

The foreign experience of decentralization is analysed and the positive impact of reforms on the local economy and regional development is revealed, which is substantiated by the comparison of macroeconomic indicators of Ukraine and the

world. The pace of ATC creation and financial indicators of local budgets of the amalgamated territorial communities of Ukraine were analysed: they demonstrated the effectiveness and success of the reform.

Theories of regional governance and the main legal documents of Ukraine on decentralization are analysed, their compliance with international principles of regional governance is shown. The analysis of the organizational preconditions for the development of ATC made it possible to generalize the issues of organizational and economic support for the development of ATC at the meso level, national level and community level. At the community level, the problems of ATC development are divided into socio-economic and organizational-managerial.

The organizational and economic features of ATC as a system are highlighted. The organizational feature of the territorial community is characterized by the presence of a hierarchical structure of governance, subordinate levels of governance, rational relations of subjects and objects of governance. The economic feature of the territorial community is characterized by the rational use of productive forces of ATC, the formation of processes related to budgeting and provision of services, distribution, exchange and consumption, building effective communications and relationships.

ATC is presented from the standpoint of a systems approach as a system with organizational and economic subsystems. The meaningful features of scientific developments on the definition of the concept of "organizational and economic support" are specified. The basis for the consideration of ATC from the standpoint of the unity of organizational and economic subsystems is defined, and the definition of organizational and economic support for the development of ATC is specified.

The specified definition of "organizational and economic support of ATC development" is considered as a management activity in the organizational and economic subsystems of ATC in order to create conditions for quantitative and qualitative positive changes in the results of ATC activities, which increase the potential for sustainable and capable ATC functioning in the long run perspective, taking into account possible transformations in an unstable external environment.

The elements of the organizational and economic subsystem of ATC are analysed, and the structure of organizational and economic support of ATC development by streamlining the management activities in ATC from the standpoint of organizational and economic unity of the two subsystems is specified. The organizational subsystem provides the implementation of methods, technologies, mechanisms, tools and techniques of management for the effective influence of management entities in the field of management. The economic subsystem ensures the functioning of the economic mechanism for the rational use of the productive forces of the region by the economic entities, and the organization of intensive reproduction processes at the regional level.

Approaches to the diagnostics of ATC development are analysed. All of them are divided into approaches that form the basis of methods used by public authorities, international organizations and scientists. It is shown that most of the methods used by public authorities are aimed at assessing the socio-economic development of the region or territorial communities and do not take into account indicators that can be used to assess the management system of ATC development. It has been defined, that approaches to diagnostics of the development of ATCs used by international, regional and scientific experts, are individual in nature, are developed for individual communities and are more suitable for assessing the management system of a particular ATC. The disadvantage of these methods is the lack of possibility of their application for all ATC in Ukraine, because they are partial in nature and are not a generally accepted standard for diagnostics of the development of ATC.

The factors of ATC development are analysed, and the strategic factors that should be taken into account in the diagnostics are identified. The areas of diagnostics of organizational and economic subsystems and the approach to diagnostics, which includes a system of indicators for evaluation, a scale of indicators evaluation, evaluation criteria, sequence of diagnostics and use of diagnostic results are substantiated.

The method of diagnostics of ATC development was further developed. It is proposed to perform diagnostics of the ATC development on the basis of the imple-

mentation of a sequence of analytical and synthetic procedures: identification and decomposition of areas of developmental diagnostics; definition of separate criteria of their evaluation; development of an evaluation scale; determination of its attributive values and appropriate graphical interpretation, and presentation of diagnostic results. The proposed method is used for absolute and relative diagnostics of ATC development as an organizational and economic system. The tools for diagnostics of the ATC development were specified. These tools are based on the application of absolute diagnostic procedures (assignment of the received evaluation of diagnostic areas to a certain quality range, defined by the evaluation scale) and relative diagnostics (determination of areas for which evaluation is negative from a certain average value).

The priority directions of organizational and economic support of ATC development are determined. The necessity of development of the applied approach to organizational and economic support of ATC development, and definition of the corresponding directions on improvement of areas, which are established by diagnostic results, is substantiated.

The applied approach to organizational and economic support of ATC development is substantiated. This approach foresees interaction of ATC as an organizational and economic system with external institutions, whose activities are aimed at supporting the development of ATC by providing expert, consulting, financial, material and intangible assistance. It is shown, that the processes, that take place within the ATC as an organizational and economic system, are associated with the use of a set of techniques and methods of management influence on object of management. The effectiveness of the management influence reveals in improving the quality of life of the community as a result of relevant socio-economic spheres of ATC activities.

The appointment of institutions to promote organizational and economic development of ATC is substantiated. A meaningful description of the elements of organizational and economic subsystems of organizational and economic support of

ATC development is provided. The content of the expected results from the implementation of the proposed approach in the areas of ATC development is determined.

The essence, characteristics and qualitative requirements to the tools of participatory management are analysed, the positive aspects of their use in ATC are determined. The advantages of using the participatory management tool are shown, and the corresponding criteria of using the participatory management tools are suggested. The basic principles of participation are highlighted, its advantages are determined; organizational, economic, political and social effects are specified and characterized.

The international experience of implementation of the participatory budget is analysed. The model of implementation of the participatory budget is developed, and the detailed description of the certain stages is provided. The procedure for introducing and implementing participatory budgeting to increase the development potential of ATC has been improved by adding organizational and economic criteria to the selection criteria. The organizational criteria include prioritizing projects that unite efforts and focus participants' resources around one larger development object. The economic criteria provide a greater economic or social effect from the long-term use of a development object. The application of the proposed procedure makes it possible to consolidate the organizational and economic resources of the participants, and comprehensively address the development of ATC.

It is shown, that security orientation should become a key criterion of the effectiveness of the management system in the context of socio-economic crisis and post-conflict transformation. The risk factors are analysed. It is shown, that the concept of forming security-oriented ATC management systems should be based on the existing objective conditions, that have developed in Luhansk and Donetsk regions due to the military conflict and corona-crisis, and hinder the development of ATC.

The improved approach to the formation of security-oriented management system of ATC development is based on organizational and economic support of ATC development, provides changes in organizational and economic subsystems, and intensification of interaction between management bodies and development

support institutions, which helps to respond quickly to threats, neutralize them for the development of ATC in the post-conflict transformation.

Areas of implementation of security orientation in the ATC development management system, and organizational and management documents, which are the object of analysis and introduction of the appropriate changes, are identified. The key directions of implementation of security orientation in the ATC development management system are identified and detailed. The comprehensive description has been developed to ensure the security-oriented management system by support institutions, types of support, an organizational subsystem and an economic subsystem.

The obtained results and developed approaches are used in the activity of the governing bodies of ATC of Luhansk region and the Agency of regional development of Luhansk region.

Key words: amalgamated territorial community, management, development, region, diagnostics, organizational and economic support, participation, security orientation.

Список публікацій здобувача

Монографії

1. Halhash R., Bilous Y. Development of the Regional Management System in Conditions of Decentralization and Post-Conflict Transformation. *Social Transformations of the National Economy in the Context of European Integration Processes: Collective monograph* / Yu. Pasichnyk and others: [Ed. by Doctors of Economics Sciences, Prof. Lupenko Yu., Pasichnyk Yu.]. Shioda GmbH, Steyr, Austria, 2019. P. 282-293. (Особистий внесок здобувача: визначено вплив інструментів партисипативного управління на розвиток регіональної системи управління в умовах постконфліктної трансформації).

2. Галгаш Р.А., Семененко І.М., Білоус Я.Ю. Сталий розвиток Луганської області: формування та використання рентної плати та екологічного податку в об'єднаних територіальних громадах. в кн.: Досвід об'єднання територіальних громад на сході України: економіко-правові аспекти: колективна монографія / за наук. ред. В.А. Устименка та І.В. Заблудської. К., 2017. С. 113-137. (Особистий внесок здобувача: обґрунтовано економічний механізм формування та використання рентної плати в об'єднаних територіальних громадах).

3. Білоус Я.Ю. Аналіз чинників конкурентоспроможності та перспектив розвитку об'єднаних територіальних громад. в кн.: Забезпечення сталого розвитку регіону: економічні, управлінські, правові та інформаційно-технічні аспекти : колективна монографія / [П. В. Кривуля, Н. Б. Чернецька-Білецька, С. С. Штапаук та ін.] ; за заг. ред. Ю. І. Ключ., Н. В. Швець. Северодонецк : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. С. 80-95.

Стаття у виданні, яке входить до наукометричної бази даних SCOPUS

4. Halhash R., Semenenko I., Bilous Y., Burko Ia. Impact of *Decentralization* on Sustainable Development of the Newly Created Amalgamated Territorial Communities in the Regions of Ukraine. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. Vol. 9, No 1 . P. 19-33. (Особистий внесок здобувача: визначено вплив децентралізації на розвиток об'єднаних територіальних громад).

Публікації у періодичних наукових виданнях іноземних держав

5. Галгаш Р.А., Семененко І.М., Білоус Я.Ю. Аналіз процесів трансформації системи управління інтелектуальним капіталом при створенні об'єднаних територіальних громад в умовах гібридних загроз та постконфліктної трансформації регіонів. *Nauka i studia. Przemysł. Poland*. 2019. 8(197). С. 8-15. *(Особистий внесок здобувача: проаналізовано передумови трансформації регіональної системи управління в умовах гібридних загроз та постконфліктної трансформації)*.

6. Белоус Я.Ю. Проблемы и перспективы развития территориальных громад в Украине. *Труды БГТУ. Серия 5: Экономика и управление. Беларусь. Минск*. 2017. № 2(202). С. 91–97.

Статті у наукових фахових виданнях України

7. Галгаш Р.А., Семененко І.М., Білоус Я.Ю. Трансформація інституційного забезпечення та системи регіонального управління при створенні об'єднаних територіальних громад в умовах гібридних загроз. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля*. 2019. № 4(252). Ч.2. С. 11-16. *(Особистий внесок здобувача: обґрунтовано необхідність трансформації інституційного забезпечення при створенні об'єднаних територіальних громад в умовах гібридних загроз)*.

8. Білоус Я.Ю., Галгаш Р.А., Христенко Л.М. Запровадження партисипаторного бюджету для розвитку територіальних громад регіонів України. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2018. № 4 (62). С. 79-86. *(Особистий внесок здобувача: визначено принципи та етапи запровадження партисипаторного бюджету для розвитку територіальних громад регіонів України)*.

9. Білоус Я.Ю., Галгаш Р.А. Аналіз міжнародного досвіду запровадження партисипаторного бюджету для розвитку територіальних громад регіонів України. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля*. 2018. № 4(245). С. 128-134. *(Особистий внесок здобувача: проаналізовано досвід розвинутих країн при запровадженні партисипаторного бюджету)*.

10. Білоус Я.Ю. Аналіз показників оцінки соціально-економічного розвитку об'єднаних територіальних громад. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля*. 2017. № 10(240). С. 12-17.

11. Білоус Я.Ю. Аналіз чинників конкурентоспроможності об'єднаних територіальних громад. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля*. 2017. № 6(236). С. 26-32.

12. Білоус Я.Ю. Стратегічне планування розвитку територіальних громад: підходи та етапи. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля*. 2017. №2(232). С. 14-18.

13. Галгаш Р.А., Топух І.П., Білоус Я.Ю. Координація процесів забезпечення інтелектуального капіталу підприємств та створення об'єднаних територіальних громад в умовах пістконфліктної трансформації регіону. *Моделювання регіональної економіки*. 2016. №1(27). С. 92-109. *(Особистий внесок здобувача: проаналізовано процеси створення об'єднаних територіальних громад в регіонах України)*.

14. Топух І.П., Білоус Я.Ю. Відтворення інтелектуального капіталу в умовах створення територіальних громад в регіоні. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені В. Даля*. 2016. №3(127). С. 87-93. *(Особистий внесок здобувача: визначено об'єктивні засади створення об'єднаних територіальних громад в регіонах України)*.

Опубліковані праці апробаційного характеру

15. Білоус Я.Ю., Галгаш Р.А. Ідентифікація smart-спеціалізацій для позиціонування та розвитку об'єднаних територіальних громад в регіонах України. *Обліково-аналітичне та організаційно-економічне забезпечення розвитку регіону*: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Северодонецьк, 23 квітня 2020 р. Северодонецьк: СНУ ім. В. Даля, 2020. С. 66-69. *(Особистий внесок здобувача: визначено можливості економічного розвитку ОТГ на основі smart-спеціалізацій регіону)*.

16. Овчаренко Є.І., Білоус Я.Ю. Розвиток підприємництва в об'єднаних територіальних громадах. *Конституційно-правові засади адміністративної реформи в Україні*: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції

до 100-річчя СНУ ім. В. Даля, м. Сєвєродонецьк, 24-25 жовтня 2019 р. Сєвєродонецьк: СНУ ім. В. Даля, 2019. С. 147-150. *(Особистий внесок здобувача: обґрунтовано важливість економічних чинників в розвитку ОТГ).*

17. Христенко Л.М., Чорна О.Ю., Білоус Я.Ю. Стратегічне мислення як основна компетенція працівників органів місцевого самоврядування в об'єднаних територіальних громадах. *Навчання публічних службовців: новітні тенденції та технології: у 2 т. матеріали щоріч. наук.-практ. конф. за міжнар. участю, м. Київ, 31 жовт. – 1 лист. 2019 р. Київ: НАДУ, 2019. Т. 1. С. 236-240. (Особистий внесок здобувача: визначено способи формування стратегічного мислення у працівників органів управління ОТГ).*

18. Білоус Я.Ю., Галгаш Р.А. Вплив децентралізації на розвиток об'єднаних територіальних громад в умовах постконфліктної трансформації. *Prospects of world science-2019: Materials of the XV International scientific and practical Conference, July 30 - August 7. Sheffield. Great Brittan. 2019. Vol. 7. P. 18-20. (Особистий внесок здобувача: показано переваги децентралізації для розвитку ОТГ в умовах постконфліктної трансформації).*

19. Білоус Я.Ю., Галгаш Р.А. Огляд Європейського досвіду децентралізації та розвитку об'єднаних територіальних громад. *Nauka: teoria i praktyka – 2019: Materiały XV Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, 07 - 15 sierpnia, Przemysł. Poland. 2019. Vol. 7. P. 16-18. (Особистий внесок здобувача: проаналізовано особливості децентралізації в країнах Європи).*

20. Білоус Я.Ю., Галгаш Р.А. Роль територіальних громад у мобілізації ресурсів для соціально-економічного розвитку на територіях постконфліктної трансформації. *Přední vědecké novinky -2019: Materiály XV Mezinárodní vědecko - praktická konference, 22-30 srpna. Praha. 2019. Vol. 3. P. 16-18. (Особистий внесок здобувача: обґрунтовано роль партисипативного бюджету у мобілізації ресурсів для соціально-економічного розвитку на територіях постконфліктної трансформації).*

21. Білоус Я.Ю., Галгаш Р.А. Трансформація системи управління інтелектуальним капіталом в умовах гібридних загроз. *Wschodnie partnerstwo – 2019: Materiały XV Międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji, 07 - 15*

września. Przemysł. Poland. 2019. Vol. 3. P. 6-8. (*Особистий внесок здобувача: показана результативність організаційно-економічного механізму трансформації системи управління інтелектуальним капіталом в умовах гібридних загроз*).

22. Білоус Я.Ю. Вплив адміністративно-територіальної реформи на розвиток регіону. *Наука та інновації як основні шляхи вдосконалення економічного потенціалу країни*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Львів, 29 червня 2019 р., Львів, С. 84-85.

23. Білоус Я.Ю. Розвиток об'єднаних територіальних громад в умовах пістконфліктної трансформації: теоретичні аспекти. *Технологія-2019*: матеріали ХХІІ Міжнародної науково-технічної конференції, м. Сєверодонецьк, 26-27 квітня / [укл. : Тарасов В.Ю.]. Сєверодонецьк : СНУ ім. В. Даля, 2019. Ч. II. С. 113-115.

24. Білоус Я.Ю., Шкурат Ю.Ю. Міжнародний досвід запровадження партиципаторного бюджету. *Цілі сталого розвитку: проблеми і можливості досягнення в Україні та світі*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених, м. Сєверодонецьк, 16 листопада 2018 р. Сєверодонецьк : СНУ ім. В. Даля, 2018. С. 177-180. (*Особистий внесок здобувача: охарактеризовано етапи впровадження партисипаторного бюджету в Польщі та Естонії*).

25. Білоус Я.Ю., Шкурат Ю.Ю. Роль міжнародних організацій у підтримці децентралізації в Україні. *Конституційноправові засади адміністративної реформи в Україні*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Сєверодонецьк, 25-26 жовтня 2018 р. Сєверодонецьк: СНУ ім. В. Даля, 2018. С. 140-144. (*Особистий внесок здобувача: визначено види і способи підтримки розвитку ОТГ з боку міжнародних інституцій*).

26. Білоус Я.Ю. Принципи інклюзивності у виборі показників оцінки розвитку об'єднаних територіальних громад. *Обліково-аналітичне та організаційно-економічне забезпечення розвитку місцевих громад*: збірник тез доповідей ІІ Міжнародної науково-практичної конференції, м. Сєверодонецьк, 19 квітня 2018 року. Сєверодонецьк: ПП "ПоліграфСервіс", 2018. С. 75-77.

27. Білоус Я.Ю. Фінансова спроможність об'єднаних територіальних громад, як основна умова економічної безпеки регіону. *Економічна безпека: держава, регіон, підприємство*: матеріали IV Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція з міжнародною участю, м. Полтава, 15 грудня 2017 р. – 25 січня 2018 р. Полтава, 2018, С. 55-57.

28. Білоус Я.Ю. Огляд чинників конкурентоспроможності об'єднаних територіальних громад. *Сектори економіки в процесі реалізації державної регіональної політики*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Тернопіль-Збараж, 26-27 жовтня 2017 р. Тернопіль-Збараж: Вид-во СМП "ТАЙП", 2017. Ч.2. С. 15-18.

29. Білоус Я.Ю. Проблеми створення об'єднаних територіальних громад на території Луганської та Донецької області: адміністративно-територіальний аспект. *Децентралізація публічного адміністрування в умовах інтеграції України до європейської спільноти: проблеми та перспективи*: матеріали Міжнародної науково-практична конференція, м. Сєверодонецьк, 6-7 жовтня 2017 р. Сєверодонецьк: СНУ ім. В. Даля, 2017. С. 85-87.

30. Білоус Я.Ю. Визначення основних підходів до забезпечення розвитку об'єднаних територіальних громад. *Університетська наука. Проблеми міжнародної інтеграції*: тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, м. Сєверодонецьк, 3-5 травня 2017 р. Сєверодонецьк: СНУ ім. В. Даля, 2017. С. 84-86.

31. Білоус Я.Ю. Ініціатива прозорості видобувних галузей в контексті інтересів територіальних громад регіону. *Проблеми та перспективи розвитку підприємництва*: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, м. Харків, 25 листопада 2016 року. Харків: ХНАДУ. Т. 1. С. 15-16.

32. Білоус Я.Ю. Територіальна громада як суб'єкт місцевого самоврядування. *Стратегії сталого розвитку: на шляху до сильнішої громади*: матеріали наук.-практ. конф., м. Сєверодонецьк, 21 жовтня 2016 р. [Укл. І.М. Семененко]. Сєверодонецьк: СНУ ім. В. Даля, 2016. С. 101-102.